

rajali so in pili. Počasi so se začele redčiti vrste teh malčkov. Smrt je pobirala, njih rod je pojemal. Nič več niso odmevali udarci kladiv v podzemeljskih rovih. Polagoma so popolnoma izmrli. Pravijo, da je poslednji palček umrl z velikim vrčem na glavi. Hotel je polizati še zadnjo kapljico, ki je v njem ostala. Pijan in onemogel je z vrčem vred omahnil in izdihnil.

To je bil žalosten konec malega rodu. Nikoli več se niso prikazali. Podzemeljske votline, gradove in zakladnice pa je zasula zemlja. Težko, da jih človeška roka še kdaj odkrije in izkoplje.

ANDREJ RAPE:

Kresnikovanje.

entjanžev večer. Solnce je zatonilo, polagoma lega somrak na zemljo. Tiho in skrivnostno pripogibljejo cvetice glavo h glavi kakor dete, ki hoče mamiči skrivaj nekaj povedati na ušesa; zapirajo svoja osrčja in se pripravljajo, da sprejmo v svoja cvetna stanovanja, ki so jih bile pridne čebelice tekom dneva osnažile prahu, popotnika Janeza, ki ima priti nocoj tod mimo, da pokresnikuje med njimi.

Življenje odmira, vse je tiho in pokojno, le čudno pritajene glasove prirode čuješ.

Tam na vrtu zapoje slavec. Tih, boječ je njegov čisti spev, kakor bi najprej poizkušal, so li ubrane strune njegovega grla, da bo njegov spev čist in jasen, kot je bila jasna in čista glasba angelov, ki so ga učili peti. V vrhovih dreves šumi rahel veter; kot bi ubiral harfo, zveni listje po drevju, mehko drgetanje v tajnostnem pričakovanju. V bližnjem gozdu počí veja, ki je bila nalomljena, preperela, pa je padla na tla, da se skrrije, ko obišče gozd kresnikujoči Janez. Iz dupla skrivnostno srfota uharica svetlih oči, začivka v sanjah ptič na veji; praproti sanjajo . . .

Stal je na vrtu. Na klop bi bil sedel, pa ga ni mikalo, zakaj stoje je rajši obračal poglede vsenaokolo, kakor da nekoga pričakuje . . . Z roko je brskal po žepu, in veliko pričakovanje je bilo zapisano na njegovem obrazu. Gledal je po oknih in na pristrešje, kjer je bil čez dan zataknil vejice kresnic, da s tem naredi posteljo tajnostnemu popotniku, ki ima priti nocoj po vsej vasi, v vsako hišo, vsepovsod. Tudi po sobi,

kjer je spala družina, je bil natrosil vejic, da bo korak Janezu tem tišji, ko stopi vanjo in dahne čudovite sanje v glave njegovih dragih.

Iz hleva sem se je čulo še hrustanje govedi, hrskanje konj; tuintam je zameketala mlada koza v staji. Pod streho, kjer je spala perutnina, so se oglašali zdajpazdaj mehko cvileči glasovi: sanjale so kure na gredeh.

Zopet je segel v žep in obrnil pogled na bližnji topol, kjer so večer za večerom prenočevali pavi.

„Danes bom čul vaš pogovor,“ je zamrmral sam s sabo, pa zopet segel v žep, da se prepriča, je li v njem še praprotno seme, ki ga je bil nabral ter ga zavil v svileno krpico.

„S tem-le semenom v žepu bom poslušal in razumel vse vaše pogovore nocojšnji večer. — S tem semenom v žepu boš razumel govorico živali, je trdil stari moj ded, ki je izkušen mož.“

Samozadovoljno in v pričakovanju posebnih dogodkov je slednjič sedel na klopco pod topol. „Najprej čujem vaš pogovor, pavi, ki ste tako lepi ptiči, pa imate tako grd glas,“ je zašepetal.

Iz grma se je vnovič oglasila sladka slavčeva pesem. Ob tej pesmi se je zganilo na topolu:

„Kako lepo poje slavec!“ je izpregovoril mladi pav. „Povej mi, mamica, zakaj pa mi tako grdo kričimo, da si ob naših glasovih vsi tišče ušesa? Zakaj mi nimamo tako lepih pesmi, kot jih ima slavec? To bi nas ljudje radi imeli! Saj imamo vendar najlepšo obleko, imeti bi morali torej tudi tak glas! Povej, mamica, zakaj ni tako?“

Poslušalcu pod topolom je kar sapa zastajala. Srce mu je burno utripalo, ko je čul ta pavji glas in razumel njegovo govorico.

„Ljubi sinko moj,“ je odgovarjala mati. „Pravtako kot ti sem že tudi jaz mislila. To je znamenje, da smo vsi pavi enaki. Toda meni to ni znano, zakaj je to tako in ne drugače. Pravil mi je o tem nekoč tvoj stari ded, če se prav spominjam. Ali naveličala sem se ga poslušati in odšla sem. Daj, potresi ga malo in ga zbudi! Saj ima rahlo spanje. Rad ti bo povedal. Samo ne naveličaj se poslušati in ne zaspil ob njegovem pripovedovanju!“

Mali pav se je okrenil k dedu, ki je dremal na veji poleg njega. S kljunom ga je prijel za perje na glavi in ga stresel: „Dedek, zbudi se! Povej mi, zakaj imamo pavi tako oduren glas?“

Ded se je prestopil na veji, dvignil vrat in ometel s košatim repom roso, ki je bila že padla po listju, da so se v luni iskreče kaplje vsule navzgor strmečemu poslušalcu na lice, se prestopil še enkrat in pričel:

„Vedel bi rad, malček, zakaj pavi ne pojemo. Tudi jaz sem svojčas tako vprašal deda, kakor nocoj ti mene. Pravil mi je, da je bilo to kaj

težko pozvedeti, zakaj vzrok temu je daleč, daleč za nami. Prav do začetka sveta so pregledali naši pradedi zgodovino pavov, pa so zvedeli to-le:

Ko je Bog ustvaril nebo in zemljo, ribe v vodi in ptice pod nebom, je dal vsakemu ptiču svoj glas. Vsak je pel po svoje, vse zmešano. Napevov v naših glasovih ni bilo, blagoglasja tudi ne. O taktu nismo imeli nič pojma. Ptičji glasovi so bili kaj različni. Hreščali so eni, piskali drugi: sploh oglašal se je vsak, kakor je pač vedel in znal. Strune v ptičjih grlih niso bile ubrane. Brez zmisla in razuma so govorili po svoje.

Pripovedujejo, da je bilo takrat silno lepo. Kdo ptičev se je brigal za svoj glas! Lepota, ki jo je položil Bog v svoje stvarstvo, je bila tofika, da se stvari niso menile za nič drugega, nego veselile so se le življenja in uživale njega lepoto. Prav tisto je bilo s pticami. Z veje na vejo so letale, se veselile in uživale lepoto raja ter izražale svojo srečo vsaka po svoje, ne meneč se za glas.

Ker je ljubi Bog videl, kako veselje inajo ptice z njegovim delom, tedaj je šla njegova dobrota še dalje, saj on tako rad naredi veselje svojim stvarjem. Tudi ptičem je hotel napraviti posebno veselje.

Sedeli so nekoč na vejah in se veselili božjega dela, njegove lepote in stvarnikove dobrote, tako pripoveduje naša zgodovina. Niso mislili, da je mogoče radost še povečati. Hipoma zadoni na njih ušesa čudovita glasba. Obstrmeli so vsi in onemeli. Nad cvetočo loko so se prikazale štiri jasne postave. Oči je slepila njihova lepota. V rokah so držale čudovita glasbila. Iz teh so prihajali tako sladki zvoki, da jih ni moči popisati. Od takrat takih glasov ni slišalo več nobeno uho. Ob njih se je tek času kar ustavil. Zamaknjeni v to čudo, so ptiči jeli privzdigovati noge in od veselja plesati.

Kar izpregovri sladek angelski glas: „Bog, vaš stvarnik, ki ljubi vse svoje stvari, vam hoče napraviti novo radost, povečati srečo vam in človeku. Poslal nas je, da vas učimo peti. Bodite torej vsi prav pazljivi! Poslušajte in izkušajte si zapomniti in posnemati!“

Pa so posedli ptiči po vejah okolo angelov, tihi, nepremični, zamaknjeni v lepe prikazni in njihove glasove. Odpirali so kljune in izkušali posnemati. Kmalu se je videlo, kdo je pridno pazil. Nekateri so imeli res boljše strune v grlih, pa ti so tudi najpazneje poslušali. Kadar je nehal pouk, so se jim odprli kljuni, iz grl so jim vrel glasovi. Sprva so bili slabotni, neokretni, a bolj in bolj so se krepili in gladili, postajali so mehkejši in mehkejši, močnejši in prožnejši, bolj in bolj so se bližali lepoti učiteljev.

Pa vsi ptiči niso bili tako pazljivi. Poslušali so rajsko glasbo, ali bili so lahkomišljeni. Če je bil pouk malo daljši, so se naveličali. Odleteli

so vstran ogledovat krasoto prirode in veseljačit po raju. Niso tedaj hoteli sedeti v šoli, paziti in ponavljati. Pouk, kar so ga užili, je bil zanje brezuspešen, ostali so taki kot pred poukom: brez lepega glasu in petja.

Pa bili so tudi še drugi ptiči. Med to vrsto nespametnih so, žal, spadali tudi naši predniki pavi. Bog jih je bil obdaril s krasno vnanjostjo. Sami sebi so ugajali. Gledali so svojo krasno obleko, in vstal je v njih napuh. „Kaj bi sedeli mi poleg takih kmetiških tovarišev!“ so govorili. „Obleke so jim tako neznatne, da bi nas bilo sram sedeti v njihovi družbi. Naj se uče sami! Nam, ki nas je Bog rajši imel in obdaril s tako lepo vnanjostjo, tega truda ni treba. Tudi brez pouka bomo več veljali kot naši skromni tovariši! Kaj bi se torej mučili! Šola je za siromake, nam je ni treba!“

Tako so govorili in odleteli po drevju, se šopirili z razprostrtimi repi po loki, da je jemala njih lepota v blesku rajskega solnca vid preprostejšim tovarišem. Napuh jih je prevzel in zamoril v njih pamet. Truda so se bali, pa so se rajši veselili svoje lepote in lepote stvarstva.

„O, če bi nam petje šlo kar tako brez posebnega truda, bi že bilo,“ so govorili. „Tako pa ne pristoja nam kraljevskim ptičem, da bi se mučili. Kdo ve, če ne bi ob trudu trpela naša lepa vnanjost!“ Pa tudi njihov napuh je imel besedo: „Kaj se morete od angelov še kaj več naučiti, kakor že znate?“ Tako jim je prišepetoval, in poslušali so ga radi.

Veseljačili so tedaj, veseljačili in se posmehovali tovarišem, ki so se trudili z učenjem petja. Prirodno je, da si niso ničesar od pouka zapomnili, da jim je ostal glas, kakršnega so bili dobili prvotno, zato so samo kričali, da so bolela ušesa njihove tovariše-pevce. Kar so se ptiči naučili ob tem nebeškem pouku, to so podedovali potem vsi potomci. Tako smo podedovali tudi mi pavi po svojih prednikih svoje glasove, ki ne delajo časti naši lepi vnanjosti.“ —

„Ali si boš zapomnil to našo zgodovino, da jo pozneje pripoveduješ zanamcem, ko mene ne bo?“ je slednjič vprašal stari ded.

Nikakega odgovora ni dobil, zakaj mladič na eni in njegova mati na drugi strani sta spala spanje pravičnega in tudi ded je sklonil glavo v spanje.

Ker sem tedaj videl, da bi se utegnila ta pavja zgodovina vendarle zaradi pozabljivosti in lahkomišelnosti pavov pozabiti, sem vam jo napisal, kakor mi jo je pravil moj prijatelj. Če je kdo ne verjame, pa naj pozkusi kot on in naj gre na kresni večer pod oni topol s praprotnim semenom v žepu. Stari pav mu jo gotovo rad pove, če je še živ.

USTOLIČENJE SLOVENSKEGA VOJVODE NA GOSPOSVETSKEM POLJU